

JYVÄSKYLÄN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ
TARKASTUSLAUTAKUNTA

ARVIOINTI- KERTOMUS VUODELTA 2020

JYVÄSKYLÄN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN
VALTUUSTOLLE

Tarkastus- lautakunta

Kuntayhtymän tarkastuslautakunta vuosiksi 2017-2021 on valittu yhtymävaltuustossa 7.9.2017. Tarkastuslautakunnan jäseninä ja henkilökohtaisina varajäseninä (suluissa) ovat olleet:

- **Pekka Kataja**, puheenjohtaja, Jämsä (Satu Nieminen, Uurainen)
- **Tuula Peltonen**, varapuheenjohtaja, Jämsä (Leo Niinikoski, Joutsa)
- **Henry Träff**, jäsen, Keuruu (Leena Kautto-Koukka, Laukaa)
- **Pipsa Häkkänen**, jäsen, Laukaa (Jari Koskenranta, Petäjävesi)

- **Yrjö Damskägg**, jäsen, Jyväskylä (Riitta Jyrinki, Toivakka)

- **Pentti Niekka**, jäsen, Jyväskylä (Tiina Leppänen, Petäjävesi)

- **Susanna Sinisaari-Kaislo**, Jämsä (Jorma Jolanki, Laukaa)

Lautakunnan sihteerinä on toiminut Jyväskylän koulutuskuntayhtymän (myöhemmin kuntayhtymä) hallintopäällikkö Sonja Julkunen. Arviointikertomuksen laadinnassa on ollut mukana tilintarkastaja JHT, HT Sanna-Mari Nuri. Kuntayhtymän vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT

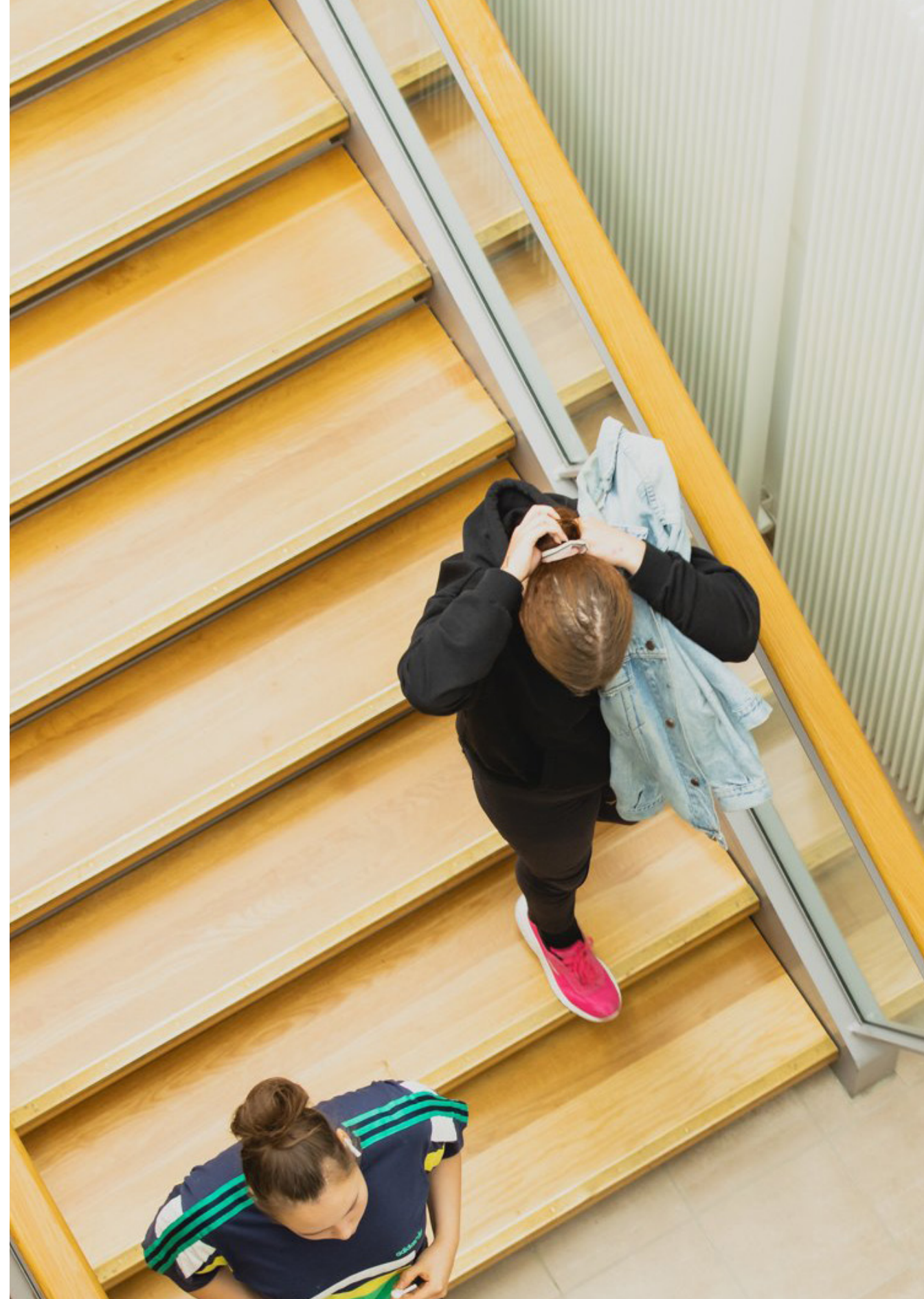
Nina Nieminen BDO Audiator Oy:stä. Tilintarkastustyössä ovat avustaneet lisäksi JHT, HT Sanna-Mari Nuri, JHT, KHT Heidi Rimpilä sekä tarkastaja Tarmo Hartikka.

Tarkastuslautakunta on pitänyt 12 tilivuoteen 2020 kohdistunutta kokousta. Kokouksissaan 22.4.2021 ja 23.4.2021 tarkastuslautakunta kuuli selostukset Jyväskylän koulutuskuntayhtymän toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä. Kokouksessaan 7.5.2021 tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2020 arviointikertomuksen luovutettavaksi edelleen valtuustolle.

Lautakunta on tutustunut ennalta laaditun arviointisuunnitelman mukaisesti eri koulutusaloihin haastattelemalla johtavia luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja opiskelijoita sekä perehtymällä pöytäkirjoihin ja kuntayhtymän sisäisen verkon tietotarjontaan sekä tutustumalla eri toimipisteisiin arviointikäyntien yhteydessä. Kuluneena vuonna tarkastuslautakunnan toiminnassa on painotunut koronapandemian vaikutusten selvittäminen ja opiskelijoiden kuulemista on jatkettu oppimisympäristöä koskevista asioista niin itse opetuksessa kuin opetuksen laatu järjestelmissä.

Lisäksi lautakunnan jäsenet ovat osallistuneet vuoden aikana alan koulutuksiin.

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon lautakunnan työskentelyssä.

Edellisen vuoden arviointi- kertomuksen johdosta tehtyjen toimen- piteiden arviointi

Yhtymävaltuusto on 29.5.2020 § 18 käsitellyt vuoden 2019 arviointikertomuksen. Valtuusto päätti pyytää arviointikertomuksen yhteenvedokohdassa esitetyistä havainnoista hallituksen selvitykset tai kommentit niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2020 syyskauden valtuuston kokouksissa.

Yhtymävaltuusto on 25.9.2020 § 30 käsitellyt hallituksen antaman laajan ja asiallisen selvityksen arviointihavainnoista.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

3.1 TALOUDELLINEN ASEMA

Kuntayhtymän vuosikatteen muodostui 14,162 milj. euroa, mikä oli 9,671 milj. euroa budjetoitua parempi. Tilikauden tulos oli 3,337 milj. euroa ja tilikauden ylijäämäksi muodostui poistoerokirjauksen jälkeen 4,552 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot kasvoivat 4,7 % edellisvuodesta. Kasvu johtui erityisesti suunniteltua suurempina toteutuneista valtionosuuksista. Myyntitulot sen si-

jaan alenivat selvästi koronarajoituksesta johtuen, samoin hankeavustusten määrä. Kuntayhtymän taloutta on tasapainotettu viime vuosina toimintakulujen kautta. Nyt toimintakulujen kokonaismäärä on kuitenkin kasvanut 0,604 milj. euroa eli 0,7 % edellisvuodesta. Palveluostoissa, aine- ja tarvikeostoissa sekä avustuskuluissa oli laskua, mutta henkilöstökulut kasvoivat 2,089 milj. euroa eli 3,4 % edellisvuodesta.

Vuoden 2020 talousarvioon nähden toimintatuotot jäivät 2,287 milj. euroa alle ennakoitujen ja toimintakulut jäivät puolestaan 11,752 milj. euroa alle ennakoitujen. Talousarvioon nähden erityisesti henkilöstökulut toteutuivat maltillisemmin, mutta myös palveluostot sekä aine- ja tarvikeostot toteutuivat budjetoitua pienempinä. Talousarviossa ennakoitu tilikauden -6,509 milj. euron tulos toteutui 3,337 milj. euroa ylijäämäisenä. Talousarviossa varauduttiin poistoerojen ja rahastokirjauksen jälkeen 3,348 milj. euron alijäämään, mutta toteutuma oli 4,552 milj. euroa ylijäämää, ollen 7,900 milj. euroa ennakoitua parempi. Tilikauden tuloksen ja aikaisempien vuosien tulosten perusteella kuntayhtymän talous on hyvässä kunnossa.

Kuntayhtymän keskeisiä tuloslaskelma- ja tasearvoja:

	31.12.2020	31.12.2019
Tuloslaskelma: (ulkoiset ja sisäiset)	milj.€	milj.€
* toimintatuotot	124,9	119,5
* toimintakulut	110,2	108,8
- josta henkilöstökulut	62,8	60,7
* vuosikate	14,2	10,1
* poistot	10,8	10,6
* tilikauden tulos	3,3	-0,4
* tilikauden yli/alijäämä	4,6	0,8
Vastaavat:		
* rahat ja pankkisaamiset	11,3	8,8
Vastattavat:		
* rahastot	37,8	37,8
* edellisten tilikausien ylijäämä	30,2	29,4
* tilikauden yli/-alijäämä	4,6	0,8
* varaukset ja poistoero	20,5	21,8
* lainat rahoituslaitoksilta	24,5	32,1

Kuntayhtymän tase on kokonaisuudessaan vahva ja lainamäärä on laskenut 7,6 milj. euroa. Vuonna 2020 investointien rahoitus on hoidettu tulorahoituksella.

3.2 TILIKAUDEN TALOUDELLINEN TULOS JA SEN KÄSITTELY

Tilikauden tuloksesta, joka oli 3.337.461,29 euroa, hallitus esittää tuloksen käsittelyksi:

- vähennetään poistoeroa 1.214.931,72 euroa
- kirjattavaksi edellä mainitun toimenpiteen jälkeen edellisten vuosien yli/alijäämätalille ylijäämää 4.552.393,01 euroa.

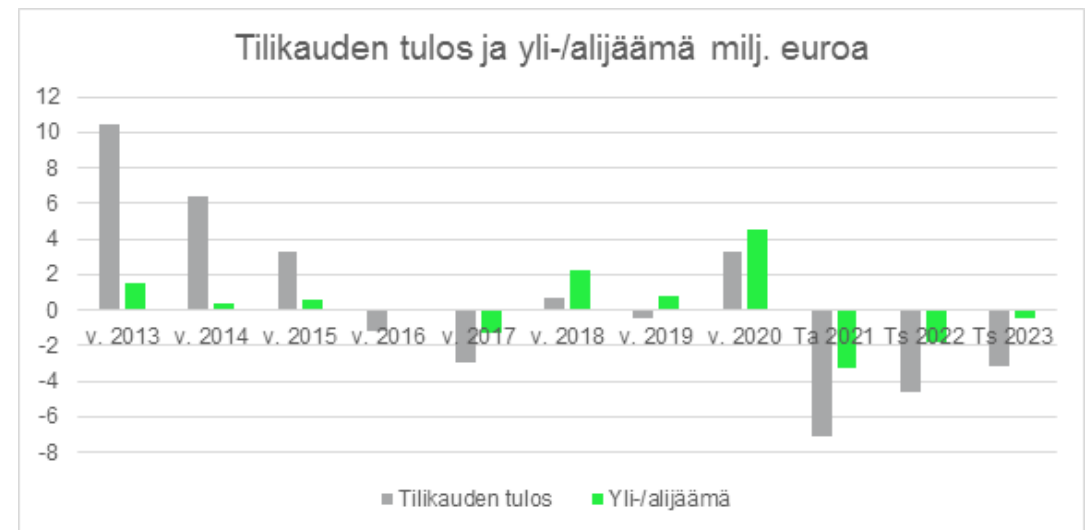
Kuntayhtymä maksoi omistajakunnille peruspääoman korkoa 410.144,40 euroa eli 3 % peruspääoman arvosta.

3.3 TALOUDELLISET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Keskeisiä huomioita vuoden 2020 toiminnasta sekä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta olivat:

- Vuosi 2020 oli kuntayhtymän taloudessa ja toiminnassa poikkeusvuosi. Koronasulku ja -varautuminen vähensivät tuloja, mutta toisaalta vähensivät myös käyttötalouden ja investointien menoja. Talouteen vaikuttivat myös ammatillisen koulutuksen lisärahoitukset, joiden tuotot kirjautuivat tilikaudelle 2020, mutta pääosa menoista toteutuu vasta vuonna 2021.
- Kuntayhtymän talousarviossa oli varauduttu miinusmerkkiseen tulokseen ja 3,348 milj. euron alijäämään. Toteuma oli 4,552 milj. euroa ylijäämäinen johtuen pääosin koronapandemian aiheuttamisista käyttötalouden menojen pienentymisestä ja ammatillisen koulutuksen toteutuneista lisärahoituksista. Kuntayhtymän aikaisemmilta vuosilta kertyneet vahvat tulokset luovat pohjan kuntayhtymän taloudelle. Kuntayhtymän talous on mittavista valtionosuusleikkauksista huolimatta edelleen vakaalla pohjalla, ylijäämää on taseessa vuoden 2020 ylijäämä huomioon ottaen 34,8 milj. euroa.
- Valtionosuusleikkauksien akuutein vaihe on nyt sivuutettu. Toimintaa on voitu kehittää ja tämä näkyy henkilöstömenojen kasvuna. Kuntayhtymän henkilöstön määrä kasvoi vuoden aikana 27:llä (v. 2019 kasvu 5 henkilöä, v. 2018 alenema 8, v. 2017 alenema 55).
- Kuntayhtymässä tehtiin aiempaa vähemmän investointeja. Vuoden 2020 investointimenot olivat 8,301 milj. euroa.
- Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistus toteutuu vaiheittain vuoteen 2022 mennessä. Rahoitus muodostuu perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksesta. Uudistuksen alkuperäistä tavoitetta ollaan muuttamassa siten, että perusrahoituksen osuus jäisi 70 %:iin ja muiden osuus 30 %:iin, minkä arvioitu vaikutus Gradian rahoitukseen on negatiivinen.

Seuraavassa tilikauden tulos ja yli-/alijäämä vuosina 2013–2020 ja talousarvio 2021 sekä taloussuunnitelma 2022–2023:

Vuoden 2020 talousarvion sitovat taloudelliset tavoitteet:

- Kuntayhtymän vuosikate ilman liikelaitosta vähintään -3,080 milj. euroa. Kuntayhtymän toteutunut vuosikate ilman liikelaitosta 5,293 milj. euroa. *Tavoite toteutui.*
- Gradia-kiinteistöt -liikelaitoksen vuosikate vähintään 7,571 milj. euroa. Gradia-kiinteistöt -liikelaitoksen vuosikate oli 8,869 milj. euroa. *Tavoite toteutui.*

Vuoden 2020 investointien sitovuustaso määriteltiin seuraavasti:

- Rakennusinvestointien ja irtaimistohankintojen kokonaismäärä ilman mahdollisia investointiavustuksia ja -varauksien purkua on enintään 9,757 milj. euroa. Vuoden 2020 toteutuneet investoinnit olivat yhteensä 8,301 milj. euroa. *Tavoite toteutui.*

Vuoden 2020 rahoituksen sitovuustaso määriteltiin seuraavasti:

- Lainakannan muutos enintään 5,933 milj. euroa. Vuoden 2020 lainakannan muutos oli -7,600 milj. euroa. *Tavoite toteutui.*

Toiminnalliset tavoitteet

Strategiatavoitteet

Gradian strategia vuosille 2020-2024 hyväksyttiin kuntayhtymän valtuustossa talousarvion 2020 hyväksymisen jälkeen. Tilinpäätöksessä on selostettu vuoden 2020 toiminnallisten tavoitteiden toteutumista uuden strategian luokittelun mukaisesti.

”Uusi yhdessä 2020+” -ohjelmassa on kolme strategista päätavoitetta: Itseen-
sä ja tulevaisuuteen luottava opiskelija, osuvaa osaamista työelämään nyt ja
tulevaisuudessa sekä hyvinvoiva ja kestävästi toimiva Gradia-yhteisö. Kun-
kin päätavoitteen sisällä on määritelty yhteiset tavoitteet, joita on yhteensä 15
kappaletta.

Yhteiset tavoitteet

Vuoden 2020 talousarviossa toiminnalliset tavoitteet oli määritelty Gradian yh-
teiset tavoitteet -otsakkeen alle. Siinä on määritelty kaikkia oppilaitoksia kos-
kevia

tavoitteina:

- aloittaneiden opiskelijoiden määrän lisäys
- tutkinnon suorittaneiden määrän lisäys
- eronneiden opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista -suhteen alentaminen
- eronneeksi katsottujen opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista –suhteen alentaminen.

Toiminnallisten tavoitteiden määrittely oli tehty selkeäksi ja esitetty muodossa,
jossa toteumatieto voidaan esittää varsin täsmällisesti. Toimintakertomukses-
sa on selostettu kohta kohdalta talousarviossa hyväksytyjen toimenpiteiden
toteutuma. Seuraavassa käsitellään tulosalueiden ja liikelaitoksen toimenpitei-
den 2020 toteutumaa yksityiskohtaisemmin.

Tilinpäätösasiakirjoihin sekä tulosalueisiin ja liikelaitoksiin tutustumisensa pe-
rusteella tarkastuslautakunta esittää omassa arviointikertomuksessaan lähin-
nä niitä asioita, joihin se on yksityiskohtaisemmin tutustunut tai joita sen mie-
lestä ei ole riittävästi tuotu esille toimintakertomuksessa.

3.3.1 GRADIAN YHTEISET TAVOITTEET

Kuntayhtymälle on asetettu koko Gradiaa koskevat yhteiset tavoitteet. Toteuma

on esitetty oppilaitostulosalueittain taulukkomuodossa ja toteutunutta kehitys-
tä on sanallisesti analysoitu.

Koulutuksen järjestämisen kannalta keskeisin tavoite, aloittaneiden opiskelijo-
iden määrän lisäys, ei kaikilta osiltaan toteutunut. Gradia Jyväskylän opiskeli-
joiden määrä kasvoi 44:llä ja Lyseon ja Schildtin lukioden 8:lla, mutta Gradia
Jämsän opiskelijamäärä laski 61:llä ja aikuislukion 38:lla, jolloin aloittaneiden
opiskelijoiden kokonaismäärä aleni 47:llä. Gradia Jämsän pudotusta selittää
perusasteen päättävien ikäluokan pienentyminen. Aikuisopiskelijoiden osalta
koronapandemia on vaikuttanut hakeutumiseen negatiivisesti.

Tutkinnon suorittaneiden määrä aleni 234:llä edelliseen vuoteen nähden. Koro-
napandemiasta johtuva etäopetus vaikeutti käytännön taitojen opetusta ja hi-
dasti osalla opiskelijoista opintojen loppuun saattamista.

Eronneiden opiskelijoiden osuus oli tavoitteen mukaisesti aleneva kaikilla muil-
la paitsi aikuislukiossa, missä eronneiden määrä kasvoi. Eronneeksi katsottu-
jen opiskelijoiden osuus aleni tavoitteen mukaisesti muualla paitsi Gradia Jäm-
sässä. Eronneiden ja eronneeksi katsottujen alenevaan määrään on vaikuttanut
tehostunut ohjaus, varhainen puuttuminen ja tehostetut tukitoimet.

Muut havainnot

Hallinto

Hallituksen työskentely on asiallista ja hyvää sekä asioiden valmistelun taso on riittävä. Kuntayhtymän organisaatio on matala ja kuntayhtymää johdetaan tehokkaasti. Kuntayhtymän toimintaa arvostetaan sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Tammi-helmikuussa 2021 teetetyn mielikuvatutkimuksen perusteella sidosryhmät kokevat Gradian luotettavaksi yhteistyökumppaniksi. Tutkimuksen perusteella kuluttajien keskuudessa Gradian tunnettuus on erinomainen ja Gradia koetaan alueellisesti vaikuttavaksi. Kuntayhtymämuoto koulutuksen järjestäjänä luo vakautta toimintaan ja toimintaa voidaan kehittää pitemmällä aikavälillä. Yhteistyö omistajakuntien kanssa on toimivaa.

Turvallisuus

Yleisenä kehityssuuntana Suomessa huumeiden käyttö ja huoli yleisestä turvallisuudesta ovat kasvaneet ja pelastusammattilaisten voimavarat pienentyneet. Tämän vuoksi oppilaitosten oma vastuu turvallisuudesta on kasvanut ja siksi varautuminen ja turvallisuusharjoittelu ovat entistäkin tärkeämpiä. Gradiassa turvallisuustoiminnot on organisoitu sekä kuntayhtymän että kiinteistöjen tasolla. Kuntayhtymätasolla turvaryhmä kehittää, suunnittelee ja koordinoi

turvallisuusasioita ja lisäksi kiinteistökohtaisesti on paikalliset turvaryhmät sekä turvallisuuspäälliköt ja -valvojat. Toimintaa ohjaavana dokumentaationa toimii turvallisuuden toimintasuunnitelma, työsuojelun toimintaohjelma ja koronainfo-kokonaisuus. Poikkeustilanteita hallitaan kiinteistökohtaisesti paikallisten turvallisuuspäälliköiden johdolla, jotta säilytetään kyky toimia tarvittaessa välittömästi. Vastuut ja roolit on sovittu kirjallisesti ja pelastussuunnitelmat ohjaavat toimintaa. Äärimmäisessä poikkeustilassa kuntayhtymän turvallisuusjohtoryhmä kokoontuu johtamaan. **Gradialla on otettu käyttöön kaksisuuntainen Secapp-kriisiviestintäjärjestelmä. Sen tehokas hyödyntäminen edellyttää käyttäjien kouluttamista.**

Talous

Vuoden 2020 talous toteutui talousarviota paremmin ja kaikki tulosalueet tekivät talousarviota paremman tuloksen. Pääosin parempi tulos aiheutui koronapandemian aiheuttamista kustannussäästöistä, kun toimintoja jouduttiin koronarajoitusten vuoksi supistamaan. Lisäksi koronapandemian vuoksi saadut valtion lisärahoitukset paransivat tulosta.

Vuoden 2018 alusta voimaan tulleen rahoitusmallin oli tarkoitus askelittain muuttua niin, että vuonna 2022 jakauma olisi 50 % perusrahoitus, 35 % suoritusrahoitus ja 15 % vaikutta-

vuusrahoitus. Valtionosuuksien rahoitusmalli kuitenkin jäädytetään perusrahoituksen, suoritusrahoituksen ja vaikuttavuusrahoituksen osuuksina 70-20-10 -malliksi ja tämän arvioitu vaikutus Gradian rahoitukseen tulee olemaan negatiivinen, koska Gradian toiminta on ollut valtakunnan keskiarvoon verrattuna tehokasta.

Kuntayhtymän taloudessa helpommat vuodet ovat takanapäin ja jatkossa vuotuiset talousarviot joudutaan tekemään tiukassa taloustilanteessa. Rahoituksen näkökulmasta koronatilanteen jatkumisella on merkittävä vaikutus tilikauden 2021 toteumiin. Lainakantaa on saatu tilikaudella 2020 pienennettyä 24,5 milj. euroon, mutta vuosina 2021-2022 lainakanta tulee kasvamaan ja taloussuunnitelman mukaan vuosikate riittää kattamaan investoinnit vasta vuonna 2023. Huolena on myös rahoituksen turvaaminen oppivelvollisuuden pidentämisen aiheuttamiin lisäkustannuksiin.

Mielikuvatutkimus

Gradia toteutti tammi-helmikuussa 2021 laajan tutkimuksen, jolla selvitettiin opiskelijoiden, henkilöstön, sidosryhmien ja kuluttajien mielikuvia Gradiasta. Tutkimuksen tavoitteena oli mitata Gradian tunnettuutta, mainetta ja sidosryhmäyhteistyötä. Tehdyn mielikuvatutkimuksen tulokset olivat pääosin positiivisia. Sidosryhmät kokevat Gradian luotettavaksi yhteistyökumppaniksi ja kuluttajien keskuudes-

sa Gradian tunnettuus on erinomainen ja Gradia koetaan alueellisesti vaikuttavaksi. Henkilöstössä Gradia koetaan vakaaksi työnantajaksi ja opiskelijat kokevat opiskeluympäristön ilmapiirin hyväksi. Sidosryhmien antama kokonaisarvosana Gradiasta on henkilöstön ja opiskelijoiden antamaa arvosanaa parempi. **NPS-suositeluindeksin tulokset olivat lukion henkilöstön osalta merkittävästi huonommat kuin muiden tutkittavien. Syitä tälle olisi hyvä selvittää.** Tutkimuksen tuloksia on pyrittävä hyödyntämään Gradian toiminnan ja markkinoinnin kehittämisessä edelleen.

3.3.2 GRADIA JYVÄSKYLÄ

Kulunut vuosi oli kolmas uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön alainen vuosi. Keskeistä on ollut yksilöllisten opintopolkujen kehittäminen, mitä on toteutettu mm. koulutustarjonnan uudistamisella, opintopolkujen rakentamisella tutkintojen välille ja alojen sisällä sekä lisäämällä verkko-opintotarjontaa. Jatkuvaa hakua ja joustavaa aloittamista on tehostettu ja onnistuttu vakiinnuttamaan hakujaksot. Myös yrittäjyyspolkua on vahvistettu mm. yhteistyössä Jyväskylän Yritystehtaan kanssa. Gradia Jyväskylän opiskelijatunnusluvut osoittavat, että toiminnalle asetetut tavoitteet eivät kaikilta osin toteutuneet. Opiskelijamäärässä tavoite saavutettiin, mutta suoritettujen perustustutkintojen

sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen määrät jäivät alle tavoitteen. Koronapandemia vaikeutti koulutustoiminnan suunnittelua ja toteuttamista, ja osalla opiskelijoista opinnot ovat viivästyneet. Koulutussopimuspaikkojen määrässä tavoite ylitettiin. Valmistuneet työllistyivät hieman tavoitetta paremmin. Opiskelijaliikkuvuus jäi selvästi alle tavoitteen johtuen koronapandemian aiheuttamista matkustusrajoituksista ja -suosituksista. Opiskelijapalautteen arvona on pysynyt varsin korkeana ja siinä päästiin lähes tavoitteeseen. Opintonsa keskeyttäneiden osuus pieneni edellisvuodesta tehostuneen ohjauksen, varhaisen puuttumisen ja tehostetuiden tukitoimien ansiosta.

Gradia Jyväskylän tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 13.651, tavoite oli 13.590
- Suoritettujen ammatillisten perustutkintojen määrä oli 1.431, tavoite oli 1.960
- Suoritettujen ammattitutkintojen määrä oli 542, tavoite oli 630
- Suoritettujen erikoisammattitutkintojen määrä oli 304, tavoite oli 420
- Koulutussopimuspaikkojen määrä oli 1.384, tavoite oli 1.350
- Oppisopimuspaikkojen määrä oli 615, tavoite oli 650
- Valmistuneiden työllistyminen oli 67 %, tavoite oli 65 %
- Opiskelijaliikkuvuus 52, tavoite oli 270
- Opiskelijapalaute oli 4,2, tavoite oli 4,3.

Gradia Jyväskylän toiminta ylitti selvästi talousarviossa asetetut talouden tavoitteet. Tilikauden tulos oli 2,406 milj. euroa, vaikka talousarviossa ennakoitiin -1,988 alijäämäistä tulosta. Tulokseen vaikutti erityisesti loppuvuodesta saatu ylimääräinen valtionosuus koronavaikutusten hoitoon, sekä koronatilanteesta ja Taitaja2020-kilpailujen peruuntumisesta johtuneet säästöt henkilöstökuluissa ja palveluostoissa. Huomioitava on, että koronavaikutusten hoitoon suunnattu valtionavustus jouduttiin kirjaamaan kokonaisuudessaan tilikauden 2020 tuotoksi, vaikka vastaavat toimenpiteet ja kustannukset syntyvät pääosin vuoden 2021 puolella.

Taitaja2020-kilpailut

Gradia Jyväskylällä oli toukokuulle 2020 suunnitellun Taitaja2020-kilpailun järjestämisvastuu. Tapahtuman budjetti oli noin 5 milj. euroa ja kisoihin valmistautuminen ja järjestelyt oli aloitettu hyvissä ajoin. Rahoituksesta puolet oli tarkoitus kattaa Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella ja loput yhteistyösopimuksilla ja Gradian omalla rahoituksella. Koronapandemian vuoksi tapahtuma jouduttiin perumaan maaliskuussa 2020 ja toiminta ajettiin alas nopealla aikataululla. Järjestelyistä jo syntyneet kustannukset sekä kilpailujen alasajoon liit-

tyvät kustannukset saatiin kattaa Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksella ja avustuksesta jouduttiin palauttamaan vain 0,8 milj. euroa.

Teknologia-yksikkö

Toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Opiskelijoiden tutkinnon osien valintaa toisilta koulutusaloilta on pyritty helpottamaan sisäistä yhteistyötä parantamalla. Koulutustarjontaa on parannettu ja EduFutura-yhteistyön kautta on aloitettu korkeakouluopintoväyliä, mm. insinööriväyliä syksyllä 2020. Henkilöstön työtehtäviä, rooleja ja vastuita on selkiytetty vuodenvaihteessa tehdyn organisaatiouudistuksen jälkeen. Ryhmänohjaajien roolia on pyritty selkiyttämään ja vahvistamaan edelleen. Tiimimäinen työskentely on aloitettu lähes kaikilla aloilla. Vuosityöaika on toista vuotta käytössä ja toimii jo sujuvasti.

Korona on vaikuttanut monella tavoin yksikön toimintaan ja tavoitteiden saavuttamiseen. Verrattaessa ajanjaksoa 16.3.-15.6. vuosina 2019 ja 2020, vuonna 2020 valmistuneita ja opintosuorituksia oli vähemmän. Perinteisesti keväisin on suoritettu paljon näyttöjä, mutta näihin valmistautuminen ja näyttöjen suorittaminen oli koronarajoitusten vuoksi haasteellisempaa. Osalla opiskelijoista opinnot ovat viivästyneet. Koronaepidemian alkuvaiheessa työssäoppimispaikkojen saannissa oli notkahdus, mutta jo syksyllä 2020 tekniikan aloilla saatiin pääsääntöisesti hyvin työssäoppimispaikkoja. Lähiopetustilanteissa opetusta alettiin porrastaa kahteen vuoroon riittävän väljyyden varmistamiseksi. **Aamu- ja iltavuoro-opetus mahdollistaa työsalien ja luokkatilojen tehokkaamman käytön ja pienentää tilatarvetta ja tuo tätä kautta huomattavia kustannussäästöjä. Kustannussäästöjen vuoksi vuoro-opetusmahdollisuutta tulisi hyödyntää myös korona-ajan jälkeen.** Koronatilanteen hyvänä seurauksena voidaan nähdä verkko-opetuksen pilotoinnin vauhdittuminen koronaepidemiasta johtuvan etäopetuksen vuoksi. Verkko-opetuksen tasalaatuisuuteen tulee kuitenkin vielä kiinnittää huomiota.

Palvelut-yksikkö

Palvelut-toimintayksikön rakenne muuttui 1.1.2020, kun sosiaali- ja terveysala tuli osaksi yksikköä. Organisaatiomuutoksen tavoitteena oli Gradia Jyväskylän ammattiopintoja toteuttavien yksiköiden koon tasoittaminen. Valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysalalla, ravintola- ja catering-alalla sekä puhtauspalvelualalla on työvoimapulaa. Alojen haasteena onkin saada lisää opiskelijoita ja houkuttavuutta tulisi saada parannettua. Sote-alalla myös soveltuvuuskokeiden palauttaminen on rajannut hakijajoukkoa.

Koronaepidemian vaikutukset yksikön toimintaan olivat suuret rajoitusten ja suositusten vuoksi. Sote-alalla työssäoppimispaikat vähenivät, mutta opiskelijoiden työllistyminen jossain määrin parani. Ravintola- ja cateringala sekä matkailuala sulkeutuivat keväällä täysin ja koronasulut vaikuttivat myös elintarvike-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualoihin. Oppipuodin, ravintola Priimuksen ja Sky Cafen myynti romahti koronan vuoksi keväällä. Musiikkialalla ja taiteen perusopetuksessa tuli rajoituksia tapahtumien järjestämiseen. Hyvinvointipalveluissa koronatilanne vaikutti mm. hierontojen ja jalkojenhoidon myyntiin ulkopuolisille. Palvelut-yksikössä onnistuttiin kuitenkin olosuhteet huomioiden hyvin turvaamaan valmistumassa olleiden opiskelijoiden valmistuminen. Koronavaiikutusten jälkihoito aloitettiin syksyllä 2020 ja toimintaa jatketaan edelleen keväällä 2021.

Yksilöllisten opintopolkujen toimivuutta on varmistettu mm. kehittämällä koulutusten välistä yhteistyötä, lisäämällä verkko-opetusta ja hyödyntämällä Jyväskylän Yritystehtaan yrittäjyyškoulutusten tarjontaa. Vuonna 2020 käynnistettiin mm. liikunta-alan koulutusten yhteistyö Kuortaneen urheiluopiston kanssa. Uuden musiikkikampuksen käyttöönotto 1.1.2021 tuo uusia yhteistyömahdollisuuksia ja mahdollistaa synergiaedut ja uuden musiikkialan ammattitutkinnon käynnistämisen.

Opiskelijapalaute

Gradia Jyväskylässä opinnot ovat osalla opiskelijoista viivästyneet koronaepidemian vuoksi. Lähinnä harjoittelupaikkojen saannin vaikeus ja osalle haastava etäopiskelu ovat hidastaneet opintojen edistymistä. Myös harjoitteluiden mo-

nimuotoisuus on kaventunut, koska kansainväliset vaihdot on peruttu ja kotimaassakin on ollut helpompi päästä tuttuihin harjoittelupaikkoihin. Opintojen suunnitteluun kaivataan laajempaa kokonaisnäkemyä esimerkiksi pedagogisesti järkevien lukujärjestysten laadintaan. Psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuus ei ole kärsinyt koronaepidemian vuoksi, mutta **yleisterveydenhuoltoon on ollut vaikeampaa päästä, eikä tiedotusta tämän osalta ole ollut riittävästi**. Opiskelijakunta ei koe voivansa todellisuudessa vaikuttaa opiskelijoiden asemaan liittyvään päätöksentekoon ja tähän kaivataan tarkemmin ohjeistettuja toimintakäytäntöjä. Oppivelvollisuuden laajentumisen vaikutukset rahoituksen riittävyyteen huolettavat opiskelijakuntaa.

3.3.3 GRADIA JÄMSÄ

Gradia Jämsän talous on toteutunut tilikaudella 2020 huomattavasti talousarviossa ennakoitua parempana. Toimintatuotot toteutuivat 0,489 milj. euroa budjetoitua suurempina johtuen valtionosuuksien kasvusta. Toimintakulujen toteuma oli 0,780 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienempi henkilöstö- ja palveluostojen laskusta johtuen. Kiinteistökustannukset olivat noin 20 % toimintatuotoista, ja sisäisten vuokrien tasoa pidetäänkin edelleen liian korkeana. Tilikauden tulos oli 0,373 milj. euroa ylijäämäinen, mikä on 1,266 milj. euroa talousarviota parempi. Investointien osalta pysyttiin lähes talousarviossa.

Koronan aiheuttama etäopetus sopi opiskelijoille vaihtelevasti ja asetti haasteita erityisesti käytännön taitojen opettamiseen. Nyt toteutettavassa hybridiopetuksessa lähiopetusta pystytään suuntaamaan niihin sisältöihin, joissa se on välttämätöntä. Koronan aiheuttaman oppimisvajeen paikkaamiseksi palkattiin lisää opiskelija-avustajia, lisäopettajia ja ammattiohjaajia. Lisäksi on aloitettu uuden oppilashuoltomallin valmistelu rajapinnassa olevien nuorten auttamiseksi, missä mukana on myös kaupungin nuorisotyöntekijä.

Opiskelijamäärässä sekä suoritettujen ammatillisten perustutkintojen ja ammattitutkintojen määrissä jäätin alle tavoitteen. Sen sijaan erikoisammattitutkintojen määrässä tavoite ylitettiin. Valmistuneiden työllistymisaste oli selkeästi tavoitetta parempi. Opiskelijaliikkuvuus jäi alle tavoitteen johtuen koronapandemian aiheuttamista matkustusrajoituksista ja -suosituksista. Opiskelijapalautteen arvosana oli korkea ja ylitti tavoitteen. Oppilasmäärien jatkuva alentuminen on pidemmällä aikavälillä huolestuttavaa.

Gradia Jämsän tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 1.795, tavoite oli 2.330
- Suoritettujen ammatillisten perustutkintojen määrä oli 275, tavoite oli 510
- Suoritettujen ammattitutkintojen määrä oli 58, tavoite oli 105
- Suoritettujen erikoisammattitutkintojen määrä oli 18, tavoite oli 3
- Valmistuneiden työllistyminen oli 72 %, tavoite oli 64 %
- Opiskelijaliikkuvuus 1, tavoite oli 10
- Opiskelijapalaute oli 4,46, tavoite oli 4,29.

Opiskelijapalaute

Opiskelijat ovat olleet pääosin tyytyväisiä opetukseen. Opinnot on koettu monipuolisiksi ja teoriaopinnot ovat tukeneet hyvin käytännön opintoja. Opettajien on koettu olevan riittävästi tavoitettavissa myös etäopintojen aikana. Työturvallisuusasioihin on kiinnitetty opinnoissa runsaasti huomiota. Hybridiopetuksen ei koeta soveltuvan hyvin käytännön opintoihin, koska vaihto viikon välein katkaisee käytännön opiskelun ja asiat joudutaan aloittamaan uudelleen alusta. Opetuksen jako aamu- ja iltavuoroihin aiheuttaa haasteita koulumatkojen kulkemiseen, sillä julkista liikennettä ei ole käytettävissä myöhään illalla.

3.3.4 GRADIA-LUKIOT

Gradia-lukiot muodostuvat Jyväskylän Lyseon lukioista, Schildtin lukioista ja Jyväskylän aikuislukioista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt lukioille erityiset koulutustehtävät, mikä on osoitus opetuksen järjestäjän osaamisesta. Schildtin lukiossa nämä erityistehtävät ovat urheilupainotteinen opetus ja musiikki-ilmaisupainotteinen opetus sekä Lyseossa englanninkielinen IB Diploma Programme.

Valtionrahoituksen leikkaukset lukiotoimintaan ovat aiheuttaneet talouden epätasapainon Gradia-lukioissa. Kuluneena vuonna Jyväskylän kaupunki on antanut lukiotoimintaan 1,7 milj. euron ylimääräisen avustuksen, minkä avulla Jyväskylän lukiokoulutuksessa on päästy lähes vuoden 2015 opetustarjonnan tasoon. Opiskelijamäärässä talousarvion tavoite ylitettiin. Eronneiden opiskelijoiden osuus hieman kasvoi, mutta samaan aikaan eronneeksi katsottujen osuus pieneni merkittävämmän, jolloin kokonaistilanne keskeyttämisissä parani.

Lukioiden yhteisen eGradia -verkko-opintojaksotarjottimen rakentaminen aloitettiin keväällä 2020 ja sitä on pilotoitu lukuvuonna 2020-21. Vastavuoroiset opiskelijavaihdot pietarilaisen yhteistyökoulun kanssa samoin kuin kansainväliset vaihtojaksot jouduttiin perumaan koronatilanteen vuoksi.

Tilinpäätöksessä 2020 Gradia-lukioille kertyi ylijäämää 0,308 milj. euroa (ed. v. 0,791 milj. euroa alijäämää). Talousarviossa oli ennakoitu kertyvän alijäämää 0,896 milj. euroa. Odotettua parempi tulos johtui siitä, että valtiolta saatiin lukiokoulutukseen erityisavustusta koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi. **Jyväskylän kaupunki rahoitti lukiota vuonna 2020 1,7 milj. eurolla.** Talousarvion mukaan vuosi 2021 tulee olemaan lukioille lähes 1,0 milj. euroa alijäämäinen.

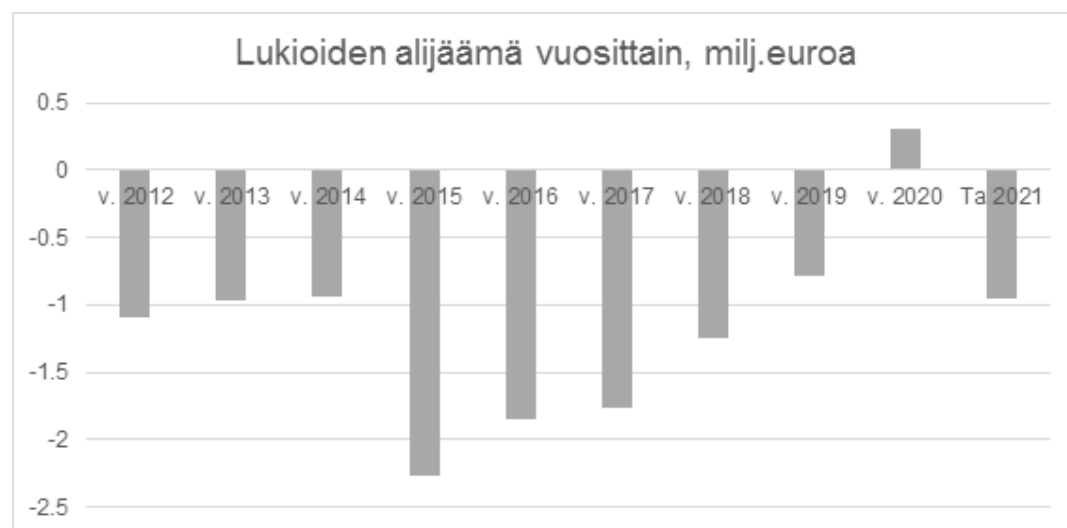
Lukion osalta seurataan taseeseen kertynyttä ja vielä kertyvää alijäämää. Alijäämän määrä on nyt 13,656 milj. euroa.

Lukioiden rahoituksen riittävyys on edelleen haasteellista. Jos valtio jatkaa lukioiden yksikköhintarahoituksen alimitoittamista kustannuspohjaan verrattuna myös lähitulevaisuudessa, on lukiokoulutuksen nykytasoinen järjestäminen edelleen riippuvainen Jyväskylän kaupungin tuesta ja Gradian saamien yleiskatteisten valtionosuuksien kohdentamisesta lukiokoulutukseen lukion omaa yksikköhintarahoitusta laajemmin.

Lukion tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 5.231, tavoite oli 3.720.
- Suoritetuista ylioppilastutkintoja oli 699, tavoite oli 730.
- Opiskelijapalaute (INKA) oli 3,81, edellisenä vuonna 3,81, tavoite 4,0.
- Tutkinnon läpäisy 3,5 vuodessa (päivälukiot) 75 %, tavoite 80 %.

Seuraavassa lukiokoulutuksen tuloskehitys vuosina 2012-2020 ja talousarvio 2021:

Opiskelijapalaute

Gradia-lukioiden opiskelijat kokivat koronaepidemiasta johtuneen kevään etäopiskelun pääosin raskaaksi. Tekniset ongelmat saatiin ratkaistua hyvin, mutta suurimmat negatiiviset vaikutukset liittyivät opiskelijoiden sosiaaliseen eristämiseen. Opiskelijoiden valmiuksissa itsenäiseen opiskeluun on myös suurta vaihtelua. Koulun palaaminen syksyllä koettiin pääsääntöisesti hyväksi asiaksi. Opiskelijoita on huolestuttanut se, etteivät kaikki käytä maskeja eikä turvavälejä ole pystytty tilojen ahtaudesta johtuen noudattamaan, minkä lisäksi osa opiskelijoista tulee oireisena kouluun. **Terveystietojen ei pääse enää ilman ajanvarausta ja psykologipalveluihin on edelleen pitkät jonot.** Kurssitarjonta kieliopinnojen osalta on parantunut aiemmasta. Ylioppilastutkinnon arvosanojen painotus jatko-opintoihin pääsyssä on lisännyt paineita lukio-opintoihin ja aiheuttanut alisuoriutumista niissä aineissa, joita ei kirjoiteta.

3.3.5 GRADIA SISÄISET PALVELUT

Gradia sisäiset palvelut on tulosalue, joka muodostuu hallinto-, kehittämis- ja opiskelijapalveluista. Yksikön toimintatuottoja kertyi 0,360 milj. euroa ennakoitua vähemmän ja toimintakulut jäivät 1,887 milj. euroa ennakoitua alhaisemmalle tasolle. Tilikauden ylijäämäksi ennakointiin talousarviossa nolla ja toteutuma oli 0,527 milj. euroa ylijäämäinen.

Opiskelijapalvelut

Opiskelijapalveluiden painopistealueena vuonna 2020 oli jalkauttaa opintojen ja arjenhallinnan tuki entistä vahvemmin opiskelijan arkeen oppilaitosten tiloihin. Opiskelijoiden koottujen tukipalveluiden konseptointi ja pilotointi on käynnistynyt. Kaikille kampuksille on hyväksytty suunnitelmat tukipisteiden käyttöönotosta ja tilojen remontointi on alkanut. Tukipisteisiin rakennetaan monimuotoisia tiloja, joihin palvelut keskitetään ulospäin näkyväksi. Opiskelijoiden hyvinvointiohjelmaa on lähdetty laatimaan valtakunnallisen terveystutkimuksen pohjalta ottaen laajasti huomioon myös opiskelijoiden näkökulma. Opiskelijahuollon kokonaiskuvauksen laatiminen on käynnistymässä. Opintotoimistopalveluiden digitaalisten prosessien kehittäminen vauhdittui koronaepidemian etätyövaatimusten myötä. Opintotoimiston palvelut olivat ensimmäistä kertaa käytettävissä läpi kesän ja niitä käytettiin vilkkaasti. Digitaalisten palveluiden kehittämistä pyritään jatkamaan tulevana vuonna esimerkiksi kehittämällä alustoja internetin kautta käytettäviin palveluihin.

Opiskelijapalauteita joudutaan lainsäädännöllisistä syistä keräämään useilla eri järjestelmillä. Ammatillisessa tutkintotavoitteisessa koulutuksessa palaute kerätään valtakunnallisella Amispalaute-järjestelmällä, ja näiden palautteiden vastausprosentti ja tulokset vaikuttavat myös ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Keväällä 2020 Gradian vastausprosentti oli 44 % ja suurimpana kehittämiskohteenä onkin vastausprosentin nostaminen. Muilla koulutusaloilla palautetta kerätään Inka-järjestelmän kautta. Palautteiden keräämisellä pyritään toiminnan kehittämiskohtien löytämiseen ja toimenpiteiden vaikutusten arviointiin sekä opiskelijoiden osallistamiseen. Opiskelijapalaute saadaan itse toteutettujen palautekyselyiden lisäksi myös valtakunnallisten arviointien, sisäisten auditointien sekä koulutuksen prosessien itsearvioinnin kautta.

3.3.6 GRADIA-RAVINTOLAT

Kuntayhtymän Gradia-ravintolat – tulosalue vastaa kattavasti koko kuntayhtymän opiskelija- ja henkilöstöruokailusta. Lisäksi palveluja tuotetaan yhteistyökumppaneille. Gradia-ravintoloiden perustehtävää on myös toimia ammattiopiston opiskelijoiden ammatillisesti esimerkillisenä ja oppimista tukevana oppimisympäristönä sekä työssäoppimispaikkana. Tämä korostuu erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden koulutuksessa. Myös omaa henkilöstöä koulutettiin oppisopimuksen kautta. Opiskelijaravintoloissa on myös ulkoista palvelutoimintaa. Aterioiden valmistuksessa otetaan huomioon luomutuotanto ja lähialueelta saatavat tuotteet. Henkilöstökyselyn tulokset ovat olleet yksikössä perinteisesti hyviä.

Opiskelija-aterioita valmistettiin yhteensä 535.731, kun budjetoitu oli 768.360 aterialla. Suuri ero toteuman ja budjetin välillä johtui koronaepidemian aiheuttamasta etäopiskelusta. Opiskelijoiden siirryttyä etäopintoihin myös suurin osa ravintoloista suljettiin ja Gradia-ravintolat jakoi viikoittain opiskelijoille ruoka-annoksia, vaikka laki ei siihen velvoittanutkaan. Ruokajakao oli henkilökunnalle haastavaa ja vaati erityistä luovuutta. Kevään aikana tehtiin noin 67.000 annospakattua ruoka-annosta ja joulukuun etäopintojakson aikana lähes 27.000 annosta. Annospakatut ateriapaketit tulivat

normaalia opiskelija-ateriaa kalliimmaksi, joten opiskelija-aterian hinnaksi tuli 6,15 €/toteutunut eli syöty ateria, kun budjetoitu hinta oli 4,29 €. Toimintatuotot toteutuivat 4,791 milj. euron suuruisena, kun tavoite oli 5,000 milj. euroa. Toimintakulut olivat 4,769 milj. euroa, kun talousarviossa määräraha oli 4,991 milj. euroa. Tilikauden tulos oli 0,013 milj. euroa talousarviota parempi.

Keskeisenä toiminnallisena tavoitteena ollut työpaikalla tapahtuvan oppimisen hyvien toimintamallien ja yhteistyön kehittäminen alan opiskelijoiden koulutuksen tukemiseksi on toteutunut. Alan opiskelijoiden työelämässä tapahtuva oppiminen vaikeutui oleellisesti koronarajoituksista johtuvan elinkeinonharjoittajien ravintoloiden sulkeutumisen ja liiketoiminnan vähenemisen myötä. Gradia-ravintolat vastaanottivatkin ennätysmäärän opiskelijoita työelämäjaksoille ravintoloihinsa. Gradia-ravintoloissa suoritettiin runsaasti erilaisia opintoihin sisältyviä työelämän näyttöjä ja saatiin keskeneräisiä tutkintoja valmiiksi ja siten opintoja päätökseen. Ympäristönäkökulma on otettu toiminnassa keskeisesti huomioon. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän rakentaminen saatiin valmiiksi kaikissa ravintoloissa. Ensimmäinen auditointi tehtiin 8.10.2020 ja Gradia-ravintoloille myönnettiin Ekokompassi-sertifikaatti. Henkilöstön jatkuvaa kehittämistä on toteutettu mm. työpaikkaoh-

jaajien osaamista ylläpitämällä. Työhyvinvoinnin ylläpitämisen tavoite on toteutunut. Työn fyysinen ja henkinen kuormittavuus on huomioitu työn suunnittelussa ja työaikajärjestelyissä. Henkilöstö on monipuolisesti osaavaa ja heille annetaan vastuuta. Yhdessä tekemisen toimintamallilla on myönteinen vaikutus koko yksikön toimintaan.

3.3.7 GRADIA-KIINTEISTÖT-LIIKELAITOS

Gradia-kiinteistöt-liikelaitos vastaa kuntayhtymän rakennusinvestoinneista ja kiinteistöjen ylläpidosta. Kiinteistönpitoa ohjaavat strategiset periaatteet, joiden tavoitteena on varmistaa toimitilojen korkea laatu ja edulliset kustannukset. Uusia kiinteistöjä ei pyritä hankkimaan ja tarpeettomista kiinteistöistä pyritään luopumaan. Gradian kiinteistöomaisuuden hallinnan ohjenuorana toimii kymmenen vuoden aikajänteelle laadittu Kiinteistöjen kehittämisohjelma 2020-2030.

Gradia-kiinteistöt-liikelaitoksen taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Liikelaitos ylitti vuosikatavoitteensa 1,298 milj. eurolla. Toteutuma oli 8,869 milj. euroa, kun tavoite oli 7,571 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 0,856 milj. eurolla ja toimintakuluissa syntyi säästöä 0,402 milj. euroa talousarvioon nähden.

Liikelaitoksen toteuttamien investoin-

tien ja irtaimistohankintojen määrä oli 5,608 milj. euroa, kun talousarviossa oli varattu 6,500 milj. euroa. Irtaimistohankintojen osuus toteutuneista investoinneista oli 0,047 milj. euroa. Merkittävimmät investoinnit olivat Kukkulan piha-alue, Harjun asuntolan muutostöiden 2. vaihe ja Viitaniemen piha-alueen 2. vaihe. Vuoden 2020 investointimäärärahat olivat kokonaisuudessaan riittävät.

Tilavähennyksistä toteutui Wilhelm Schildtin katu 2:n kiinteistön myynti ja Jämsän Metsäoppilaitoksien yläkampuksen kahden tyhjillään olleen rakennuksen purku. Auvilan rakennusten myyntiä jatketaan tilikaudella 2021. Wilhelm Schildtin kadun myydyin kiinteistön tilat ovat edelleen Gradia-lukioiden ja Jyväskylän Steinerkoulun käytössä 10 vuoden vuokrasopimuksella. **Gradian toimintaan tarvittavien kiinteistöjen myynnissä tulee käyttää harkintaa ja tehdä tarkat laskelmat eri vaihtoehtojen kustannuksista sekä tuoda päättäjille selkeästi esille, mitä eri vaihtoehdot maksavat.** Wilhelm Schildtin kadun kiinteistön toteutuneen myynnin ja vuokralaisena olon kustannusvaikutuksia tulisi seurata pidemmällä aikavälillä.

Uusi musiikkikampus, jossa Gradia-kiinteistöt on vuokralaisena, valmistui vuoden 2020 lopussa ja uudet tilat on otettu käyttöön. Tämän myötä Gradia Jyväskylän sisäiset vuokratkustannukset tulevat nousemaan.

Kuntayhtymä on sitoutunut yhteisiin energiasäästötavoitteisiin ja kuntayhtymä on mukana kuntien energiatehokkuussopimuksessa (2017-2025). Tavoite on 10,5 %:n säästö ohjelmakauden aikana (vuodesta 2017 vuoteen 2025). Tavoitteena ollut 3,8 %:n taso saavutettiin jo vuoden 2018 lopussa. Vuoden 2020 säästötavoite oli 7,0 % ja toteutuma oli 6,1 %, joten tämä tavoite ei toteutunut. Gradia noudattaa Terve talo -kriteereitä ja rakennukset ovat pääosin hyvässä kunnossa.

Tarkastuslautakunta toistaa aikaisemman kannanoton siitä, että rakennustoimikunnan perustamistarve ainakin suuremmissa kohteissa voisi olla perusteltua. Opiskelijoiden työtä rakennuskohteissa tulisi käyttää nykyistä enemmän. Tätä ajatusta tukee myös nyt voimassa olevan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö työssäoppimisesta. Usean vuoden aikana toteutettavien investointihankkeiden kustannusten kokonaistoteutuma tilikauden aikana valmistuneiden hankkeiden osalta on nyt ilmoitettu tilinpäätöksessä.

3.3.8 GRADIA-KOULUTUSPALVELUT OY

Gradia-koulutuspalvelut Oy on Gradian 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö, jonka tehtävä on toimia kilpailluilla koulutusmarkkinoilla. Yhtiö tuottaa koulutukset pääosin Gradialta ostetuilla resursseilla. Yhtiön liikevaihto tilikaudella 2020 oli 2,092 milj. euroa ja koronaepidemiolla oli merkittävä vaikutus. Liikevaihto jäi 1,7 milj. euroa budjetoidusta ja laski 29 % edellisvuodesta. Liikevaihdosta yli 90 % tulee Ely-keskusten koulutuksista ja näitä koulutuksia peruuntui koronaepidemian aikaan paljon. Matkailu-, hotelli- ja ravintola-alan rekrytoinnit pysähtyivät koronaepidemian vaikutuksesta, joten näiden alojen rekrytointikoulutukset peruuntuivat.

Henkilöstö

Kuntayhtymän tilinpäätökseen sisältyy laaja henkilöstöraportti. Raportti valottaa monipuolisesti kuntayhtymän henkilöstöön liittyviä asioita. Raportti antaa vuosi- ja vertailevaa tietoa mm. henkilöstön määrästä, henkilöstökustannuksista, rakenteesta, eläköitymisestä, koulutustasosta, johtamisesta, työhyvinvoinnista ja työantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta.

Kuntayhtymän henkilöstömäärä on kääntynyt lievään kasvuun. Sairauspoissaolojen määrä sekä työtapaturmista johtuvien poissaolojen määrä laski edellisvuodesta. Kehityskeskustelujen määrä kasvoi edelleen ja

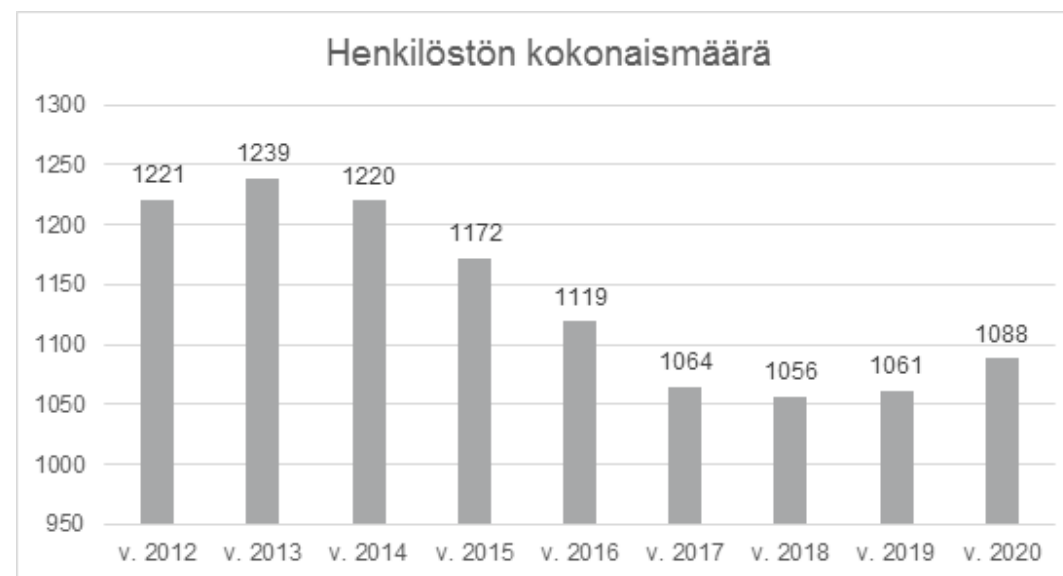
HR-järjestelmään kirjattujen ja rekisteröityjen keskustelujen määrä oli 571 (ed. vuonna 512). Kehityskeskustelujen käymiseen on yhtenäinen malli ja niiden merkitys toiminnan kehittämisen kannalta on merkittävä.

Kuntayhtymän palveluksessa olevan henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 1088 henkilöä, (ed. vuonna 1061). Henkilöstöstä vakinaisia oli 939 ja määräaikaista 149.

Ammatillisen opetuksen henkilöstö siirtyi 1.8.2019 vuosityöaikaan, minkä jälkeen perustettiin ammatillisen koulutuksen vuosityöajan seurantar ryhmä. Ryhmä kokoontui lukuvuoden

aikana noin kerran kuussa käsittelemään ja linjaamaan vuosityöaika-asioita. Gradian vuosityöajan soveltamisohjeet päivitettiin helmikuussa 2020 seurantaryhmän yhteistyönä.

Henkilöstön määrän kehitys vuosina 2012-2020 on seuraavassa:

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2020 oli yhteensä 7551 päivää, mikä on 6,9 kalenteripäivää henkilöä kohti. Edellisenä vuonna määrä oli 9559 päivää (9,0 päivää/henkilö). Sairauspoissaolopäivien määrä laski selvästi edellisvuodesta, mikä johtuu pitkälti koronan aiheuttamasta poikkeuksellisesta työvuodesta, jolloin henkilöstö on suurelta osin ollut maaliskuusta asti etätöissä.

Lyhyiden sairaslomien osuus (1-3 päivää) oli 13,8 %, kun se edellisenä vuonna oli 14,7 %. Sairauspoissaolojen palkkakustannukset kuntayhtymälle olivat viime vuonna n. 0,985 milj. euroa, mikä on vähemmän kuin edellisvuonna. Lisäksi kustannuksia aiheutui sijaisten palkkaamisesta.

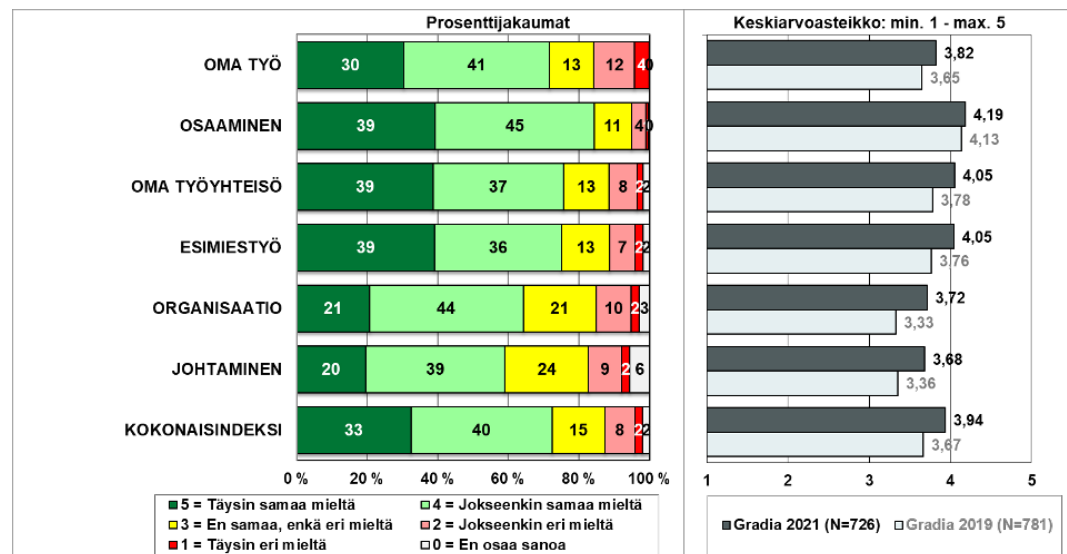
Henkilöstöstä 194 henkilöä (17,8 % koko henkilöstöstä) saavuttaa henkilökohtaisen eläkeiän vuoteen 2026 mennessä. Eläköitymisten vaikutus on otettava huomioon riittävän ajoissa henkilöstösuunnittelussa.

Henkilöstökulut kasvoivat edellisvuodesta 3,4 % ollen yhteensä 62,759 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus koko kuntayhtymän ulkoisista toimintakuluista on 72,7 %.

Viimeisin henkilöstökysely on tehty helmikuussa 2021. Kyselyyn vastasi 60 % henkilöstöstä. Oletuksena oli poikkeusolojen näkyminen negatiivisesti, mutta tulokset olivat yllättäviä, sillä negatiivisuutta ei näy kokonaistuloksissa eikä op-

pilaitostuloksissa. Kyselyn kokonaistulos oli parempi edelliseen, vuonna 2019 tehtyyn kyselyyn nähden ja kaikilla tema-alueilla oli tapahtunut positiivista kehitystä. Parhaimmat arviot tuli omasta osaamisesta, työyhteisöstä ja esimiestyöstä. Kokonaisindeksi oli 3,94 kun se vuonna 2019 oli 3,67. Tulosten käsitteilyä on pyritty kehittämään aiemmasta käyden tuloksia läpi sekä johtoryhmissä sekä organisaation alemmilla tasoilla mm. työpajatyöskentelynä. **Kyselyn perusteella Gradian tulee kiinnittää huomiota erityisesti työajan riittävään resursointiin, päätöksenteon sujuvuuteen sekä organisoitumisen ja sisäisen yhteistyön toimivuuteen. Lukion henkilöstön osalta kyselyn tulokset poikkeavat merkittävästi negatiiviseen suuntaan muusta koulutuskuntayhtymästä, ja syyt tähän on selvitettävä.**

Gradia henkilöstökysely 2021, indeksoidut tulokset

Kuntayhtymä on suuri työnantaja. Henkilöstöä jää lähivuosina paljon eläkkeelle ja tämä luo paineita ja antaa mahdollisuuksia henkilöstösuunnittelulle. Työelämän vaatimukset muuttuvat nopeaan tahtiin, mikä edellyttää henkilöstön täydennyskoulutuksen korostamista toiminnassa.

Henkilöstöjärjestöjen luottamusmiesten kuuleminen

Vuoden 2020 aikana opetushenkilöstöön kohdistui useita kuormitustekijöitä. Koronaepidemian lisäksi rasitteena oli ammatillisen koulutuksen opettajien siirtyminen vuosityöaikaan.

Opetushenkilöstön vuosityöaikaan siirtyminen on aiheuttanut jonkin verran tyytymättömyyttä, koska useita vanhoja sopimuksia on jouduttu sovittamaan

yhteen uuteen sopimukseen. **Vuosityöajan suurimmaksi haasteeksi on osoittautunut suunnitteluajan vähäisyys. Työnantajan tulee huolehtia opettajien riittävästä suunnitteluajasta, jotta saadaan turvattua opetuksen laatu ja kehittäminen. Opettajien suunnitteluajan täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää myös esimiehiltä pitkäjänteistä suunnittelua.**

Koronaepidemian hyötynä on koettu henkilöstön siirtyminen yksin tekemisestä yhteistyöhön ja tiimikulttuuria on kehitetty edelleen.

Gradia-lukioiden yhdistymiskehitys on edennyt hyvin erityisesti Lyseon osalta. Schildtin lukiossa integraatiokehitys on ollut hieman hitaampaa, koska valmistelu ja fyysinen yhdistyminen tapahtui myöhemmin. Ongelmallisena lukio-koulutuksessa on koettu johtamisresurssien vähäisyys. Gradia-lukioissa jouduttiin keväällä siirtymään koronatilan vuoksi hyvin lyhyellä varoitusajalla etäopetukseen, joka keskimäärin lisäsi opettajien työmäärää. Syksystä alkanut hybridimallinen opetus on koettu vielä kuormittavammaksi, koska hybridimallissa samaan työpäivään sisältyy sekä lähi- että etäopetustunteja ja näiden yhdistelmiä. Valtiolta on saatu lukiokoulutukseen erityisavustusta koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi. **Jyväskylän kaupungin tukea lukiokoulutukseen tarvitaan edelleen.**

Gradian muodollinen yhteistoiminta on pääosin kunnossa, lakisääteiset toiminnot hoidetaan ja työehtosopimuksia noudatetaan. Henkilöstön edustajien tiedonsaantia tulee kuitenkin parantaa ja työnantajan tulee selvittää, onko kaikkien luottamusmiesten käytössä asianmukaiset tilat tehtävien hoitoon. Opetusvelvollisuuden pidentämisen vaikutus tulee huomioida erityisopettajien ja muiden tukihenkilöiden resursseissa.

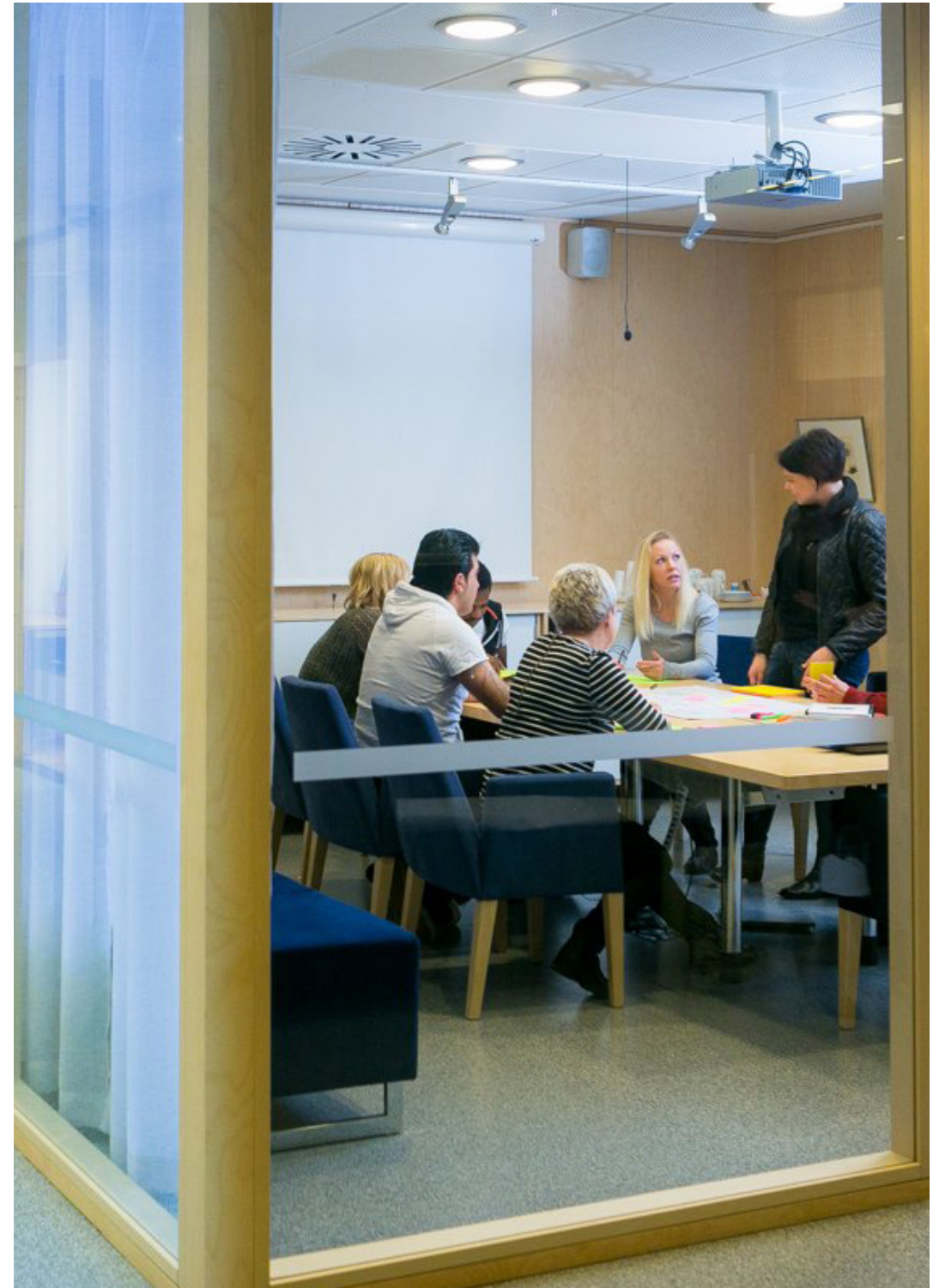
Sisäinen val- vonta ja riskien hallinta

Tilinpäätökseen sisältyy selonteko kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty valtuustossa vuonna 2015. Riskienhallinta jakautuu strategiseen riskienhallintaan, missä johto kartoittaa riskejä ja toimenpiteitä niiden hallitsemiseksi sekä operatiiviseen riskienhallintaan, joka tarkoittaa esimiesten johdolla tehtävää käytännön työn riskien ja vaarojen arviointia. Kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan Gradialla on käytössä RiskIT-riskienhallintajärjestelmä, mutta sen päivitystä ei tehdä säännöllisesti, ja tätä varten tulisi nimetä vastuuhenkilöt, jotta riskimäärittely pysyisi ajan tasalla muuttuvissa tilanteissa. Käy-

tännön turvallisuusasioissa Gradia on kehittynyt hyvin ja myös organisaatio-uudistus on tukenut tätä hyvää kehitystä.

Gradian vahvuuksia ovat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan perusteet tunteva henkilöstö, riskejä tunnistava ja arvioiva organisaatiokulttuuri, ohjeiden ja sääntöjen ajantasaisuus, prosessien kehittämishalukkuus sekä koulutus ja perehdytys. Kehittämiskohteita ovat riskienhallintatyökalujen järjestelmällinen käyttäminen, riskienhallinnan integrointi osaksi suunnittelu- ja raportointiprosesseja sekä riskienhallinnan mallien yhtenäistäminen eri tulosalueiden välillä ja vastuuhenkilöiden nimeäminen.

Sisäisellä tarkastuksella edistetään ja kontrolloidaan kuntayhtymälle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Sisäinen tarkastus on ulkoistettu ulkopuoliselle tilintarkastusyhteisölle.

Yhteenveto

Vuosi 2020 oli kuntayhtymän taloudessa ja toiminnassa poikkeusvuosi. Koronapandemian vaikutukset toivat koulutukseen valtion lisärahoitusta, supistivat toimintoja joiltakin osin ja näin vähensivät myös käyttötalouden menoja. Koronasta johtuvien lisärahoitusten osalta on huomioitava, että niiden tuotot kirjautuivat tilikaudelle 2020, mutta suuri osa menoista toteutuu vasta vuonna 2021, kun toimenpiteitä ja koronavaikutusten jälkihoitoa jatketaan keväällä 2021.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kuntayhtymää on kokonaisuutena johdettu ja hoidettu huolellisesti ja tavoitteiden mukaisesti. Tilinpäätöksessä toiminnallisten tavoitteiden to-

teutuminen on esitetty riittävän täsmällisesti. Kuntayhtymän taloudellinen tilanne sekä opetuksen laatu on säilynyt hyvänä. Gradian arvostus koulutuksen järjestäjänä sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla on hyvä.

Kuntayhtymämuoto koulutuksen järjestäjänä luo vakautta toimintaan. Yhteistyötä omistajakuntien kanssa on kehitetty ja sen on oltava säännöllistä myös tulevina vuosina. Koulutusreformin eteenpäin vieminen on tärkeää ja siinä keskeistä on yritysmaailman integrointi koulutusmaailmaan. Tulevaisuuden työntekijöiden kouluttaminen yrityksille on tärkeintä koko toiminnassa.

Tarkastuslautakunta esittää yhteenvetona seuraavat kuntayhtymän toimintaan ja talouteen liittyvät huomiot:

- Ammatillisten opettajien vuosityöajan suurimmaksi haasteeksi on osoittautunut suunnitteluajan vähäisyys. Työnantajan tulee huolehtia opettajien riittävästä suunnitteluajasta, jotta saadaan turvattua opetuksen laatu ja kehittäminen. Opettajien suunnitteluajan täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää myös esimiehiltä pitkäjänteistä suunnittelua.
- Henkilöstökyselyn perusteella Gradian tulisi kiinnittää huomiota erityisesti työajan riittävään resursointiin, päätöksenteon sujuvuuteen sekä organisoitumisen ja sisäisen yhteistyön toimivuuteen. Lukion henkilöstön osalta kyselyn tulokset poikkesivat merkittävästi negatiiviseen suuntaan muusta koulutuskuntayhtymästä. Myös mielikuvatutkimuksessa NPS-suosittelevuudeksi tulokset olivat lukion henkilöstön osalta merkittävästi huonommat kuin muiden tutkittavien. Syitä näille tulisi selvittää.
- Aamu- ja iltavuoro-opetus mahdollistaa työsalien ja luokkatilojen tehokkaan käytön ja pienentää tilatarvetta ja tuo tätä kautta huomattavia kustannussäästöjä. Kustannussäästöjen vuoksi vuoro-opetusmahdollisuutta tulisi hyödyntää myös korona-ajan jälkeen.
- Opiskelijat kokevat, että psykologipalveluihin on edelleen pitkän jonot, yleis-terveydenhuoltoon on ollut koronaepidemian vuoksi vaikeampaa päästä ja tiedotusta kouluterveydenhuoltopalveluiden saatavuudesta tulisi kehittää.
- Jyväskylän kaupunki rahoitti vuonna 2020 lukiota 1,7 milj. eurolla. Tämän lisäksi sisäisten erin kohdentamisessa tuetaan lukion toimintaa. Jyväskylän kaupungin tuki lukiokoulutukseen on edelleen välttämätöntä, jotta lukiokoulutuksen talous saadaan tasapainoon.
- Koulutuskuntayhtymän tilikauden tulos oli odotettua parempi valtion lisä-tuista johtuen, mutta tulevat vuodet tulevat olemaan taloudellisesti haasteellisia. Pysyvän rahoitusmallin löytyminen pidennetyn oppivelvollisuuden vaatimaan lisärahoitukseen on selvitettävänä Jyväskylän kaupungin kanssa.
- Gradian toimintaan tarvittavien kiinteistöjen myynnissä tulee käyttää harkintaa ja tehdä tarkat laskelmat eri vaihtoehtojen kustannuksista sekä tuoda päättäjille selkeästi esille, mitä eri vaihtoehdot maksavat.
- Gradialla on otettu käyttöön kaksisuuntainen Secapp-kriisiviestintäjärjestelmä. Sen tehokas hyödyntäminen edellyttää käyttäjien kouluttamista.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2020 yhtymävaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää edellä yhteenvetokohdassa esitetyistä havainnoista hallituksen selvitykset tai kommentit niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2021 syyskauden valtuuston kokouksissa.

Pekka Kataja
puheenjohtaja

Tuula Peltonen
varapuheenjohtaja

Yrjö Damskägg
jäsen

Pipsa Häkkänen
jäsen

Pentti Niekka
jäsen

Susanna Sinisaari-Kaislo
jäsen

Henry Träff
jäsen

gradia.fi